

People's Rights and Liberty Protection, Case Study: Facts Gathering in Criminal Inquiry Stage

Sawaeng Sumrandee¹, Ingkarat Doljerm² and Keavalin Topunyachan³

¹Master of Law (Public Law) School of Law, Sukhothai Tammathirat Open University, Thailand

^{2,3} Lecturer, School of Law, Sukhothai Tammathirat Open University, Thailand

E-mail: nong_bova@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-4035-9654>

Email: idoljerm@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7087-9282>

Email: Keovalin.t@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6803-136X>

Received 13/04/2024

Revised 15/04/2024

Accepted 10/06/2024

Abstract

Background and Aims: The rights and freedoms of individuals are protected by the Constitution following the principles of constitutionalism, the rule of law, the rule of law, and the principle of human dignity, and the principle of equality. The accused is a person who is protected in the same way as the general public to maintain various rights and freedoms as stated in the Constitution. Thus, this paper aims to (1) study concepts and theories pertinent to people's rights and liberty protection in the case of facts gathering in the criminal inquiry stage; (2) study legal measures pertinent to people's rights and liberty protection in the case of facts gathering in criminal inquiry stage in Thailand, Japan, Federal Republic of Germany, French Republic, and United Nations' Standards; (3) analyze the problem condition in people's right and liberty protection in the case of facts gathering in criminal inquiry stage; and (4) recommend guidelines for solving the problems of people's right and liberty protection in the case of facts gathering in criminal inquiry stage to be efficient.

Methodology: This paper is qualitative research via documentary research by the study of books, textbooks, papers, legal provisions, articles, research reports, theses, independent studies, academic articles, and data from the internet, both in Thai and foreign languages.

Results: (1) concepts in people's right and liberty protection in the case of facts gathering in criminal inquiry stage are in accordance with the concepts in examination principles to acquire the truths, whereby the relevant theories are people's right and liberty protection principle, legal state, rule of law, equality principle, proportionality principle, and state's mission principle; (2) legal measures pertinent to people's right and liberty protection in the case of facts gathering in criminal inquiry stage of Thailand appear in the Constitution of Kingdom of Thailand and the Criminal Procedure Code; furthermore, the measures in Japan, Federal Republic of Germany, and French Republic appear in the Criminal Procedure Code of such

countries, and for United Nations' Standards, they appear in Universal Declaration of Human Rights; (3) In legal systems of Japan, Federal Republic of Germany, French Republic, and United Nations' Standards, the right and liberty of those who enter to the process of criminal inquiry stage are strictly protected; nonetheless, in facts gathering in criminal inquiry stage of Thailand via online media, the peoples' right and liberty may be infringed and violated as protected by the Constitution and laws; (4) Section 135 of the Criminal Procedure Code ought to be amended, based upon the mechanism of the Act on Legislative Drafting and Evaluation of Law B.E. 2562 (A.D. 2019) so as to solve such problems to be further efficient.

Conclusion: The safeguarding of rights and freedoms in criminal investigations is consistent with universal principles that are embedded in a number of international legal frameworks; however, disparities occur in Thailand, especially with regard to investigations involving online media, underscoring the necessity of legislative changes to improve effectiveness and preserve constitutional rights.

Keywords: Right; Liberty; Criminal Inquiry

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนศึกษากรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา

แสวง สํารานูดี, อิงครัต ดลเจิม และเกวลิน ต่อปัญญาชาญ

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

^{2,3}อาจารย์ประจำ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญตามหลักรัฐธรรมนูญนิยม หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และหลักความเสมอภาค ผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปในอันที่จะดำรงไว้ซึ่งสิทธิและเสรีภาพประการต่าง ๆ ที่ปรากฏไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนศึกษากรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา (2) ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ (3) วิเคราะห์สภาพปัญหาในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา (4) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพ

ระเบียบวิธีการวิจัย: งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสารโดยศึกษาจากหนังสือ ตำรา เอกสาร บทบัญญัติของกฎหมาย บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความทางวิชาการ และ ข้อมูลทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั้งที่เป็นภาษาไทยและต่างประเทศโดยการนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ

ผลการศึกษา (1) แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาเป็นไปตามแนวคิดในหลักการตรวจสอบเพื่อให้ได้ความจริงแท้โดยปรากฏทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักความได้สัดส่วนและหลักการกิจของรัฐ (2) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา ของประเทศไทยปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนมาตรการในประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศสปรากฏตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศนั้น ๆ สำหรับมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติปรากฏตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (3) ในระบบกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศสตลอดจนมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติมีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่เข้าสู่กระบวนการในชั้นสอบสวนคดีอาญาอย่างเคร่งครัดแต่ในการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาของไทยที่มีการดำเนินการผ่านสื่อออนไลน์อาจมีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายให้ความคุ้มครอง (4) ควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญามาตรา 135 โดยอาศัยกลไกของพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สรุปผล: ผลงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการสืบสวนคดีอาญาสอดคล้องกับหลักการสากลที่ฝังอยู่ในกรอบกฎหมายระหว่างประเทศหลายประการ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการสืบสวนที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์ ซึ่งตอกย้ำถึงความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและรักษาสหิตามรัฐธรรมนูญ

คำสำคัญ สิทธิ; เสรีภาพ; การสอบสวนคดีอาญา

บทนำ

สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญตามหลักรัฐธรรมนูญนิยม หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และหลักความเสมอภาค ผู้ต่องหากก็เป็นบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปในอนที่จจะดำรงไว้ซึ่งสิทธิและเสรีภาพประการต่าง ๆ ที่ปรากฏไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ในกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนก็ต้องคำนึงถึงบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต่องหากด้วยบทบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไว้หลายฉบับจะขกล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ในคำปรารภในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีเจตนารมณ์ในการรับรอง ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้ชัดเจนและครอบคลุมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยถือว่ากรณีสิทธิเสรีภาพเป็นหลัก ส่วนการจำกัดสิทธิเสรีภาพเป็นข้อยกเว้น แต่การใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เพื่อคุ้มครองส่วนรวม

ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รัฐธรรมนูญให้หลักประกันบัญญัติรับรองสิทธิ และเสรีภาพของปวงชนชาวไทยและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นหลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพที่ปรากฏอยู่ในหมวด 3 “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย” มาตรา 25ถึง มาตรา 49 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักความเสมอภาค ซึ่งถือเป็นหลักพื้นฐานของความยุติธรรมที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ให้การรับรองไว้ และเพื่อให้การใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลมีความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ สังคม และบุคคลอื่นไม่ใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างเกินเลย จนเกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองรัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้การใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลไม่เกินขอบเขต ฉะนั้นเมื่อมีการใช้สิทธิและเสรีภาพเกินขอบเขต บุคคลได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหายจากการกระทำสามารถใช้สิทธิร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรงตามมาตรา 213 เพื่อวินิจฉัยว่าการกระทำดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญานั้นย่อมเป็นการใช้กฎหมายที่เข้าไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งรัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองตามบทบัญญัติ มาตรา 25 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่บัญญัติไว้ว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือ

กฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น (คดี ณ นคร. 2564)

สิทธิและเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีการตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือ ศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน บุคคลหรือพลเมืองทุกคนของประเทศจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอและเท่าเทียมกัน หลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญยังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการใช้เป็นเครื่องมือควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจเกินขอบเขต หรือ เป็นไปตามอำเภอใจ เพราะการใช้อำนาจของรัฐจะเกี่ยวข้องกับประชาชน หากรัฐกระทำการอันส่งผลหรือให้ประโยชน์แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รัฐต้องสามารถอธิบายเหตุผลของการใช้อำนาจนั้นได้ มิเช่นนั้น อาจแสดงให้เห็นได้ว่า การใช้อำนาจของรัฐดังกล่าวเป็นไปอย่างมิชอบ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการตรวจสอบการกระทำทั้งหลายของรัฐได้ ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ การกระทำของฝ่ายปกครอง รวมทั้งการวินิจฉัยคดีของศาล ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การเคารพต่อหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และหลักความเสมอภาคในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่จะสามารถนำมาใช้เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เป็นผู้ต้องหา นอกจากนี้แล้วรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้นยังให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคไว้ด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 29 ถือได้ว่าบุคคลที่เป็นผู้ต้องหา นั้นถือเป็นบุคคลที่บริสุทธิ์เกินกว่าศาลจะมีคำพิพากษา ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจะปฏิบัติกับบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ แต่ในทางปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรมเริ่มตั้งแต่กระบวนการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงจนกระทั่งมีคำพิพากษาถึงที่สุด จำเป็นต้องใช้เวลาในการควบคุมผู้ถูกกล่าวหาไว้ก่อน ซึ่งอำนาจในการควบคุมผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดของพนักงานสอบสวนมีข้อจำกัดเพียง 48 ชั่วโมง และจะต้องขออำนาจฝากขังยังเรือนจำ อย่างไรก็ตามในขั้นตอนของตำรวจ อัยการ ศาล ผู้ต้องหาสิทธิยื่นประกันตัวได้ ส่วนผู้ต้องหาที่ไม่มีหลักทรัพย์ในการประกันตัว หรือผู้มีอำนาจไม่พิจารณาอนุมัติ ก็จะถูกนำตัวไปคุมขังในเรือนจำตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช.2560 มาตรา 29 ถือได้ว่า

ความสำคัญต่อผู้ต้องหาอย่างมากเพราะเมื่อผู้ต้องหาอยู่ในขั้นตอนการจับกุมคดีอาญาขึ้นเจ้าพนักงานหรือในระหว่างการพิจารณาของศาลจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับบทบัญญัติสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ใน

การพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตน ได้รับหลักประกันทั้งหมด ที่จำเป็นในการต่อสู้คดี” แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาในข้อนี้เสมอ โดยเฉพาะในขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน ที่มีได้คำนึงถึงสิทธิข้อนี้ของผู้ต้องหาเท่าที่ควร ทั้งนี้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติว่าให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าพนักงานหลักฐาน ทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ซึ่งการพิสูจน์จนสิ้นสงสัย คือการแสดงให้เห็นด้วยพยานหลักฐานถึงการมีอยู่ของข้อเท็จจริงโดยปราศจากความสงสัย เป็นหลักการซึ่งพนักงานหลักฐานในคดีอาญา เมื่อมีความสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ซึ่งเป็นไปตามหลักนิติรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ว่า ในคดีอาญา ผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง เท่านั้นจึงจะมีความผิดและถูกลงโทษ และหากมีข้อสงสัยว่าจะกระทำความผิดจริงหรือไม่ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย (ธานี วรภัทร์. 2564; คณิต ณ นคร. 2564)

หลักการของสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ปรากฏเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2492 โดยขณะประชุมยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2492 อยู่นั้นสหประชาชาติอยู่ระหว่างการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และจัดทำแล้วเสร็จจนประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 จึงได้มีการนำหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมาบรรจุลงในหมวดที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ทำให้อิทธิพลของแนวคิดเรื่องการสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้สืบทอดกันต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจนถึงทุกวันนี้

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 29 นี้ ถือว่ามีความสำคัญต่อผู้ต้องหาอย่างมาก เพราะเมื่อผู้ต้องหาอยู่ในขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงาน หรือในระหว่างการพิจารณาของศาลจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้และเมื่อการกระทำ ดังนั้นจึงถือได้ว่าผู้ถูกหาหรือผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะไม่ถูกประณามตามบทบัญญัติมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

ในปัจจุบันพบว่าในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินคดีอาญาชั้นกำหนดคดี มีการกระทำที่อาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกรณีตกเป็นผู้ต้องหาเกินสมควร และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าวซึ่งเห็นได้จากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นการดำเนินคดีอาญาชั้นกำหนดคดี เพื่อยืนยันข้อกล่าวหาต่อผู้ต้องหาโดยการรวบรวมพยานหลักฐานที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งในการสอบสวนคดีอาญาที่มีการนำผู้ต้องหาไปดำเนินการแสดงลักษณะของการกระทำโดยปรากฏตามสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งในปัจจุบันนั้นการกระทำในลักษณะเช่นนี้ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กระทำการในการสื่อสารผ่านช่องทางแอปพลิเคชันในช่องทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กส์ (application facebook) หรือช่องทางแอปพลิเคชันไลน์ (application LINE) หรือช่องทางแอปพลิเคชันติ๊กต็อก (application tiktok) เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่ามีการนำบุคคลที่ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดหรือไม่ ไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ และแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนผ่านช่องทางแอปพลิเคชันออนไลน์ในคดีของนางบัวผัน ที่อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งต่อมาสามารถพิสูจน์จากพยานหลักฐานได้ว่ามิใช่ผู้กระทำความผิดจริงหากแต่สิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวอาจจะได้รับความกระทบกระเทือน

อย่างยิ่งเนื่องจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งส่งผลต่อหลักการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งในการในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาตอบคำถามเกี่ยวกับมูลเหตุแห่งการกระทำความผิดประกอบคำรับสารภาพโดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าวต่อสาธารณชน ในมุมมองของพนักงานสอบสวนถือเป็นวิธีปฏิบัติที่พนักงานสอบสวนใช้ภายหลังจากที่พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำผู้ต้องหาแล้ว เพื่อเป็นการยืนยันคำให้การของผู้ต้องหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริงโดยมีลักษณะเป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงจากตัวผู้ต้องหาแต่การกระทำดังกล่าวอาจทำให้สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาได้รับผลกระทบกระเทือน อีกทั้งเป็นการประจานผู้ต้องหาให้ได้รับโทษตั้งแต่ขั้นตอนการสอบสวนซึ่งถือเป็นการวิธีปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาที่กฎหมายคุ้มครองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิส่วนบุคคลและสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตของผู้ต้องหา ซึ่งขอบเขตการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนแท้จริงแล้วปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งมีหลักการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ดังนั้นเมื่อพิจารณาตามขอบเขตการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบกับคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม การตรวจสอบ เปรียบเทียบการสอบสวนคดีอาญา ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติให้กับพนักงานสอบสวนให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เพราะถือว่าไม่มีกฎหมายใดที่สามารถไปขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ ในประเทศเสรีประชาธิปไตยการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น จึงจะกระทำได้และต้องอยู่บนพื้นฐานความพอเหมาะพอเหมาะระหว่างผลที่มุ่งให้ได้รับจากอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ กับผลเสียที่จะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาตามหลักนิติรัฐ

ด้วยปัญหาทางดังกล่าวข้างต้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงทำการศึกษาวิจัยปัญหาดังกล่าวซึ่งเป็นปัญหาที่เห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งรัฐธรรมนูญได้ให้การคุ้มครองประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้จากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ดังตัวอย่างที่ยกมาแล้วในช่วงต้นเห็นว่าเป็นการทำให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐอย่างรวดเร็วซึ่งในมุมที่เป็นประโยชน์จะทำให้เกิดการป้องกันในทางสังคมเพื่อปรามไม่ให้มีการกระทำความผิดหากแต่ในมุมของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตัวประชาชนที่ตกเป็นผู้ต้องหา มีความเห็นว่าในส่วนนี้เป็นการกิจของรัฐอย่างหนึ่งตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่รัฐต้องให้ความ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนศึกษากรณีรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ

3. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพ

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ สิทธิและเสรีภาพ หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักสิทธิมนุษยชน หลักความได้สัดส่วนโดยจะศึกษาจาก เอกสาร หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความทางวิชาการ เอกสารวิชาการอื่น ๆ ตลอดจนข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ตทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในระหว่างการรวบรวมข้อเท็จจริงในขั้นตอนการสืบสวนคดีอาญาถือเป็นพื้นฐานในการยึดถือหลักความยุติธรรมและความยุติธรรมในการดำเนินคดี ขั้นตอนการสืบสวนคดีอาญาเป็นขั้นตอนสำคัญที่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อระบุความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องสงสัย อย่างไรก็ตาม การปกป้องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในระหว่างกระบวนการนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิดและการตัดสินใจด้วยความยุติธรรมผิดพลาด (Cavallaro & Donnelly, 2014) มาตรการทางกฎหมาย เช่น สิทธิในการเป็นตัวแทนทางกฎหมาย การสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และการห้ามทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้าย ถือเป็นมาตรการป้องกันที่จำเป็นในการปกป้องบุคคลจากการจับกุม การคุมขัง และการบังคับขู่เข็ญตามอำเภอใจในระหว่างการรวบรวมข้อเท็จจริงในการสืบสวนคดีอาญา

สิทธิในการเป็นตัวแทนทางกฎหมายเป็นลักษณะพื้นฐานของความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมที่ทำให้แต่ละบุคคลสามารถเข้าถึงที่ปรึกษากฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของตนในระหว่างการสืบสวนคดีอาญา (Kaplan et al., 2020) ตัวแทนทางกฎหมายจะให้คำแนะนำและการสนับสนุนแก่บุคคลตลอดกระบวนการสืบสวน เพื่อให้มั่นใจว่าสิทธิของพวกเขาได้รับการยึดถือ และผลประโยชน์ของพวกเขาได้รับการคุ้มครองอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ ที่ปรึกษากฎหมายมีบทบาทสำคัญในการพิจารณาหลักฐานที่รวบรวมโดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ทำความผิดปกติหรือการละเมิดมาตรการป้องกันตามขั้นตอน และสนับสนุนให้มีการปฏิบัติต่อผู้ต้องสงสัยอย่างยุติธรรม

การสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์เป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาที่กำหนดให้มีการดำเนินคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาโดยปราศจากข้อสงสัยอันสมเหตุสมผล (Raiter, 2018) การคุ้มครองทางกฎหมายนี้ช่วยให้แน่ใจว่าบุคคลจะไม่ถูกลิดรอนเสรีภาพโดยพลการหรืออยู่ภายใต้มาตรการลงโทษบนพื้นฐานของความสงสัยหรือข้อกล่าวหาเท่านั้น ในทางกลับกัน ภาระในการพิสูจน์จะขึ้นอยู่กับดำเนินคดีเพื่อแสดงหลักฐานที่น่าเชื่อถือซึ่งก่อให้เกิดความผิดของผู้ถูกกล่าวหาโดยปราศจากข้อสงสัยอันสมเหตุสมผล จึงเป็นการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในระหว่างการสืบสวนคดีอาญา

การห้ามทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้ายถือเป็นหลักการทางกฎหมายที่ไม่สามารถเจรจาต่อรองได้ ซึ่งห้ามการใช้การบังคับขู่เข็ญ ความรุนแรง หรือการล่วงละเมิดทางร่างกายหรือจิตใจต่อผู้ต้องสงสัยในระหว่าง

การสอบสวนคดีอาญาทุกรูปแบบ (Goodwin-Gill & Lambert, 2016) การป้องกันนี้จะปกป้องความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจของแต่ละบุคคล เพื่อให้มั่นใจว่าพวกเขาได้รับการปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรีและด้วยความเคารพตลอดกระบวนการสืบสวน หลักฐานใดๆ ที่ได้รับการทรมานหรือการปฏิบัติอย่างโหดร้ายจะถือว่าไม่อาจยอมรับได้ในศาล โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสนับสนุนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในการแสวงหาความยุติธรรม

นอกจากนี้ มาตรการทางกฎหมาย เช่น สิทธิในการนิ่งเงียบและสิทธิในการได้รับแจ้งเกี่ยวกับสิทธิของตนนั้น ช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับบุคคลและรับประกันว่าพวกเขาตระหนักถึงสิทธิและภาระผูกพันของตนในระหว่างการสืบสวนคดีอาญา (Johnson, 2017) มาตรการป้องกันเหล่านี้ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลรอบด้านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการสืบสวน ปกป้องพวกเขาจากการใส่ร้ายตนเองและการบีบบังคับ ด้วยการสนับสนุนมาตรการทางกฎหมายเหล่านี้ ระบบยุติธรรมทางอาญาสามารถปกป้องสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และส่งเสริมหลักการของความเป็นธรรม ความรับผิดชอบ และการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในการรวบรวมข้อเท็จจริงในระหว่างการสืบสวนคดีอาญา

ดังนั้นการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา จะทำการศึกษาดัชนีกฎหมายที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญในประเทศไทย ที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมาตรการทางกฎหมายที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตลอดจนกฎหมายอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาในกรณีการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นการดำเนินคดีอาญาขึ้นกำหนดคดี เพื่อยืนยันข้อกล่าวหาต่อผู้ต้องหาโดยการรวบรวมพยานหลักฐานที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งในการสอบสวนคดีอาญาที่มีการนำผู้ต้องหาไปดำเนินการแสดงลักษณะของการกระทำในทำนองต่าง ๆ เช่น การพูดคุยกับผู้ต้องหาหรือนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพโดยปรากฏตามสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่าง ๆ อาทิ ช่องทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก (application facebook) หรือช่องทางแอปพลิเคชันไลน์ (application LINE) หรือช่องทางแอปพลิเคชันติ๊กต็อก (application tiktok) โดยนำแนวคิดทฤษฎี ดัชนีกฎหมายมาศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนศึกษากรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา จะอธิบายเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ สิทธิและเสรีภาพ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักสิทธิมนุษยชน หลักความได้สัดส่วน

การศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา จะศึกษาดัชนีกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (พุทธศักราช 2560) ที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมาตรการทางกฎหมายที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตลอดจนกฎหมายอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำการหรือการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีการรวบรวม

ข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย เปรียบเทียบกับ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาของต่างประเทศอื่น ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ (ธานี วรภัทร์. 2564; คณิต ณ นคร. 2564)

วิเคราะห์สภาพปัญหาในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา จะทำการศึกษา แนวคิดสิทธิและเสรีภาพ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความเสมอภาค หลักความได้สัดส่วน หลักนิติรัฐ / นิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา จากบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญในประเทศไทย ที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมาตรการทางกฎหมายที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตลอดจนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำหรือการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ

นำผลการศึกษาวิเคราะห์ เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยฉบับนี้ เป็นการวิจัยทางกฎหมายโดยทำการศึกษาเอกสารในลักษณะของการวิจัยหลักจากบทบัญญัติของกฎหมาย บทความ เอกสาร หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ระเบียบปฏิบัติ บทความทางวิชาการ เอกสารทางวิชาการอื่น ๆ ตลอดจนข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ตทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อเปรียบเทียบเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา เปรียบเทียบกับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของต่างประเทศ อาทิ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่น เพื่อประกอบความเข้าใจและประมวลผลเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนศึกษากรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา ได้ดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เอกสาร วรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้แก่ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักสิทธิมนุษยชน หลักความได้สัดส่วน อันจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ตามประเด็นปัญหาที่กล่าวถึงในวิทยานิพนธ์นี้ ผลการศึกษาพบว่า (1) แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาเป็นไปตามแนวคิดใน

หลักการตรวจสอบเพื่อให้ได้ความจริงแท้โดยปรากฏทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักความได้สัดส่วนและหลักการกิจของรัฐ

การศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ผลการศึกษาพบว่า มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา ของประเทศไทยปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนมาตรการในประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศสปรากฏตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศนั้น ๆ สำหรับมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติปรากฏตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

การวิเคราะห์สภาพปัญหาในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญา พบว่าในระบบกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศสตลอดจนมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติมีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่เข้าสู่กระบวนการในชั้นสอบสวนคดีอาญาอย่างเคร่งครัดแต่ในการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาของไทยที่มีการดำเนินการผ่านสื่อออนไลน์อาจมีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายให้ความคุ้มครอง

เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 โดยอาศัยกลไกของพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพต่อไป

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ค้นพบนำมาสู่การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ถึงความท้าทายที่พบในการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในระหว่างกระบวนการรวบรวมข้อเท็จจริงในการสืบสวนคดีอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสื่อออนไลน์ในประเทศไทย ซึ่งแตกต่างกับระบบกฎหมายของญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และมาตรฐานของสหประชาชาติ ซึ่งมีข้อเสี่ยงในด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลอย่างเข้มงวดในระหว่างการสืบสวนคดีอาญา อย่างไรก็ตาม รายงานดังกล่าวเน้นย้ำถึงการละเมิดสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ที่อาจเกิดขึ้นในการสืบสวนคดีอาญาของไทยที่ดำเนินการผ่านสื่อออนไลน์ ความแตกต่างนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการรับรองว่าสิทธิของบุคคลได้รับการคุ้มครองอย่างสม่ำเสมอในเขตอำนาจศาลทางกฎหมายที่แตกต่างกัน โดยไม่คำนึงถึงสื่อที่ใช้ในการสืบสวนคดีอาญา (Lustgarten, 2019)

สำหรับการตรวจสอบการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่อาจเกิดขึ้นในการสืบสวนคดีอาญาของไทยที่ดำเนินการผ่านสื่อออนไลน์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณามาตรการป้องกันทางกฎหมายและขั้นตอนที่เฉพาะเจาะจงเพื่อปกป้องสิทธิของบุคคล รัฐธรรมนูญและกฎหมายของไทยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าให้การคุ้มครองสิทธิของบุคคล รวมถึงสิทธิในการดำเนินคดี สิทธิในการเป็นตัวแทนทางกฎหมาย และการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ อย่างไรก็ตาม การนำไปปฏิบัติจริงและการบังคับใช้การคุ้มครองเหล่านี้ อาจแตกต่าง

กันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการสืบสวนทางออนไลน์ ซึ่งกรอบกฎหมายแบบดั้งเดิมอาจไม่เพียงพอที่จะจัดการกับความท้าทายที่เกิดขึ้นใหม่ (Cammack, 2018)

ผลการวิจัยดังกล่าวยังเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการปฏิรูปกฎหมายอย่างครอบคลุมและกลไกการกำกับดูแลที่เพิ่มขึ้นเพื่อจัดการกับการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่อาจเกิดขึ้นในการสืบสวนคดีอาญาของไทยที่ดำเนินการผ่านสื่อออนไลน์ การปฏิรูปดังกล่าวควรมุ่งเป้าไปที่การเสริมสร้างการคุ้มครองทางกฎหมายเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบในกระบวนการสอบสวน และรับประกันว่าบุคคลจะสามารถเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิ นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นเร่งด่วนในการสร้างความตระหนักรู้และการฝึกอบรมให้มากขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานตุลาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการสืบสวนทางออนไลน์ (Gobbo & Spiranovic, 2018)

นอกจากนี้ ความร่วมมือและความร่วมมือระหว่างประเทศยังมีบทบาทสำคัญในการจัดการกับความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการสืบสวนคดีอาญาข้ามพรมแดนที่ดำเนินการผ่านสื่อออนไลน์ ด้วยการส่งเสริมการสนทนาและแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย ผู้กำหนดนโยบาย และองค์กรภาคประชาสังคมในเขตอำนาจศาลที่แตกต่างกัน จึงเป็นไปได้ที่จะพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในยุคดิจิทัล (Bartl et al., 2019)

ดังนั้นผลการวิจัยได้ตอกย้ำลักษณะที่ซับซ้อนและหลากหลายของการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในบริบทของการสืบสวนคดีอาญาที่ดำเนินการผ่านสื่อออนไลน์ โดยเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการปฏิรูปกฎหมายที่ครอบคลุม กลไกการกำกับดูแลที่ได้รับการปรับปรุง และความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อจัดการกับความท้าทายและรับรองว่าสิทธิของบุคคลได้รับการคุ้มครองอย่างสม่ำเสมอในเขตอำนาจศาลทางกฎหมายที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายและแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นการดำเนินคดีอาญาขึ้นกำหนดคดี เพื่อยืนยันข้อกล่าวหาต่อผู้ต้องหาโดยการรวบรวมพยานหลักฐานที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งในการสอบสวนคดีอาญาที่มีการนำตัวผู้ต้องหาไปดำเนินการแสดงลักษณะของการกระทำทำนองเดียวกับการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและการนำผู้ต้องหาไปให้ผู้ต้องหากระทำการต่างๆ ซึ่งเป็นการแสดงลักษณะของการกระทำความผิด เช่น การพูดคุย ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่าง ๆ อาทิ ช่องทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก (application facebook) หรือช่องทางแอปพลิเคชันไลน์ (application LINE) หรือช่องทางแอปพลิเคชันติ๊กต็อก (application tiktok) เพื่อยืนยันการกระทำความผิด การกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจกรณีดังกล่าวจึงเป็นการกระทำที่เกินอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดจนไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองและรับรอง และเหตุผลที่ได้กล่าวไว้ในบทสรุปข้างต้น จึงขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 โดยอาศัยกลไกตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมเป็น มาตรา 135 “ในการถามคำให้การการผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำ หรือจัดให้ทำ

การใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือ กระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ และห้ามพนักงานสอบสวนผู้กระทำละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาดังนี้”

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากเหตุผลที่ได้กล่าวไว้ในบทสรุปข้างต้นจึงขอเสนอแนะให้มีการนำบทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่มาใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนผู้กระทำละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาดังนี้

ให้นำบทกำหนดโทษมาบังคับใช้กับเจ้าหน้าที่ที่กระทำในกรณีการรวบรวมข้อเท็จจริงในการสอบสวนคดีอาญา มีการนำตัวผู้ต้องหาไปดำเนินการแสดงลักษณะของการกระทำทำนองเดียวกับการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและการนำผู้ต้องหาไปให้ผู้ต้องหากระทำการต่าง ๆ ซึ่งเป็นการแสดงลักษณะของการกระทำความผิด เช่น การพุดคุย ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่าง ๆ อาทิ ช่องทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กส์ (application facebook) หรือช่องทางแอปพลิเคชันไลน์ (application LINE) หรือช่องทางแอปพลิเคชันติ๊กต็อก (application tiktok) เพื่อยืนยันการกระทำความผิด ได้แก่

1. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ที่บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 2,000 บาทถึง 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
2. พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรา 5 หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรงแต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้เขียนเห็นว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่นำเสนอมานี้จะสามารถแก้ปัญหาทางกฎหมายในการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นสอบสวนคดีอาญาในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นการดำเนินคดีอาญาชั้นกำหนดคดี เพื่อยืนยันข้อกล่าวหาต่อผู้ต้องหาโดยการรวบรวมพยานหลักฐานที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งในการสอบสวนคดีอาญาเพื่อไม่ให้ไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ตกเป็น ผู้ต้องหาตามที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองรับรองไว้โดยเฉพาะศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล และสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตร่างกาย ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระทำละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกี่ยวกับการกระทำที่เสียชื่อเสียงในการใช้สื่อออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- คณิต ฒ นคร. (2564). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ธานี วรภัทร์. (2564). *หลักนิติธรรม เอกสารการสอนชุดวิชาของคณาจารย์ด้านกระบวนการยุติธรรม หลักสิทธิมนุษยชนและหลักธรรมาภิบาล*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- Bartl, M., Dorofeeva, K., & Quattrocchio, S. (2019). *International cooperation in the fight against cybercrime: Legal instruments and frameworks*. Cham, Switzerland: Springer.
- Cammack, N. (2018). Human rights in Thailand: Beyond the tipping point? *Journal of Contemporary Asia*, 48(2), 277-295.
- Cavallaro, J., & Donnelly, J. (2014). The rights of detainees under international law. *Human Rights Quarterly*, 36(4), 809-841.
- Gobbo, A., & Spiranovic, C. (2018). Responding to miscarriages of justice: The need for a review mechanism in Thailand. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 54, 36-48.
- Goodwin-Gill, G. S., & Lambert, H. (2016). The right to humane treatment of persons deprived of liberty. In *Research Handbook on International Human Rights Law* (pp. 330-348). Edward Elgar Publishing.
- Johnson, D. T. (2017). *The right to remain silent: Miranda v. Arizona and the revolutionary rise of the American criminal justice system*. Oxford University Press.
- Kaplan, J. M., Garrity, L. E., & Seward, J. (2020). The right to counsel: Understanding the landscape of indigent defense. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 110(4), 601-664.
- Lustgarten, L. (2019). *Comparative criminal procedure: History, processes, and case studies*. Durham, NC: Carolina Academic Press.
- Raiter, A. (2018). The presumption of innocence in international human rights law and international criminal law. *European Journal of International Law*, 29(1), 53-82.

